

Naturvernforbundet i Ottadalen og Sel
nellyeinstulen@yahoo.no

Naturvernforbundet i Innlandet
innlandet@naturvernforbundet.no

Statsforvalteren i Innlandet
sfinpost@statsforvalteren.no

Vågå/Hamar, 13. oktober 2023

UTTALELSE OM BESØKSSTRATEGI FOR BREHEIMEN, SAKSNUMMER 2021/2684

Innledning

Vi vil innledningsvis understreke at en besøksstrategi må funderes på faglig kunnskap om verneverdiene og dokumenterte erfaringer med ferdsel og aktivitet i den konkrete nasjonalparken. Det er nødvendig for at strategien skal være et hensiktsmessig verktøy både for lokale aktører og sentrale myndigheter.

Reinheimen–Breheimen villreinområde er klassifisert som middels godt (gult) etter kvalitetsnormen som ble utarbeida vinteren 2022. Vi forventer at det legges stor innsats i å bevare denne statusen og jobbe mot grønt nivå på sikt. Arbeidsgruppa for Reinheimen–Breheimen kom med flere anbefalinger for utvidelser av kalvings- og oppvekstområder, vårbeiter for bukk, samt sommer-, høst- og vinterbeiter. Vi anbefaler at disse områdene regnes med i forvaltningen av villreinstammen(e) i nasjonalparken.

En type tiltak som vi mener er relativt lette og raske å igangsette, er å tilrettelegge og hensynta trekkruiter og områder som er viktige for villreinen. Det er svært viktig å opprettholde eksisterende trekkruiter og på sikt også restaurere historiske trekkruiter dersom vi skal ha noen mulighet til å nå grønn status.

Fokusområder er områder hvor det er, eller kan bli, utfordringer for villreinen som skyldes arealinngrep og menneskelig aktivitet. Det er identifisert 13 fokusområder i Reinheimen–Breheimen. Lomseggen, Sota Sæter, Framrusti, Strynefjellet–Tystigen og Sognefjellet er områder som er aktuelle for Breheimen nasjonalpark. I disse områdene skal man være ekstra varsom med tiltak og aktivitet, og verneinteressene bør alltid få forrang. Tamreinnæringa skal pålegges å holde sine dyr unna områdene som er avsatt til villrein.

I besøksstrategien foreslås det etablering av flere informasjonspunkt, delvis på steder der det er mye trafikk. Dette mener vi man bør være forsiktig med fordi det kan bidra til å lokke flere til å besøke parken og dermed forstyrre villreinen.

Dersom Norge mener alvor med målet om å bevare villreinen, må tiltakene være tilstrekkelige til å oppnå målet. Tiltakene kan ikke bortforhandles for å ta hensyn til turistnæring, beitedyr, friluftsliv eller andre interesser.

Generelt om ferdsel i villreinområder

For å bevare villreinen, er ferdselsrestriksjoner et grep som med fordel kan benyttes på samme måte som periodisk ferdselsforbud er innført i en rekke fuglefredningsområder. Særlig må ferdselsforbud vurderes på viktige trekkruiter og i og inntil kalvingsområder.

Eksisterende vedtak og omfattende praksis med motorferdsel med stadig kraftigere motorer, må reverseres. Dette kan gjøres raskt og effektivt med særlig fokus på de mest sårbare/kritiske arealene. Gjenskaping av trekk og utvidelse av villreinarealer må være et naturlig krav i alle relevante vilkårsrevisjoner.

Periodestenging og sterkere kanalisering av ferdsel kan mange steder være nyttige grep. Det omfatter gående, skigående, kite-aktiviteter, sykling, el-sykling osv. Alle potensielt skadelige aktiviteter og all potensielt skadelig ferdsel må stanses. Noe stenging må trolig være permanent, mens noen aktiviteter kan unngås i sårbare/kritiske perioder.

Naturvernforbundet vil påpeke at allemannsretten naturligvis er særdeles viktig, men vi understreker at denne retten også pålegger oss en plikt til å ferdes skånsomt og ta hensyn.

Om faglig rådgivende utvalg for Breheimen nasjonalpark

Etter vår oppfatning har faglig rådgivende utvalg for Breheimen i flere år ikke fungert etter hensikten. Det må derfor prioriteres at utvalget framover fungerer etter intensjonen, slik at utvalget trekkes aktivt med i arbeidet med utarbeidelse av retningslinjer og strategier for nasjonalparken.

Vi mener videre at verneinteressene må bli bedre representert og tilgodesett i faglig rådgivende utvalg. Det overordnede målet for en nasjonalpark er at verneverdier skal ivaretas. Vi er derfor kritiske til at naturverninteressene ikke er bedre ivaretatt ved utnevnelsen til utvalget. Vi ber om at faglig rådgivende utvalgt for Breheimen som et minimum får to faste representanter fra rene naturvernorganisasjoner i utvalget, og at naturvernorganisasjoner fra begge fylker som har del i Breheimen blir representert i utvalget.

Mål og strategiske grep

Kapittel 3 i besøksstrategien beskriver strategiens mål og strategiske grep. Vi støtter mål 1 (Sikre og ivareta verneverdiane i eit 200-årsperspektiv) med tiltak for å nå målene. Vi viser ellers til våre generelle innspill om ferdsel i villreinområder (over).

Vi ser det som positivt at det under mål 3 (Leggje til rette for lokal berekraftig verdiskaping) er formulert ønske om tettere samarbeid med reiseliv og andre næringsaktører med sikte på bedre informasjonsflyt og sikring av verneverdiene.

Dumdalsgrottene

Dumdalen med Dumdalsgrottene er det mest spesielle og krevende verneområdet i Breheimen. Derfor bør det tidligere arbeidet med strengeste verneform for dette området, naturreservat, gjenopptas. Dette er vurdert to ganger tidligere i Breheimen, og det er ikke noen gode argumenter mot naturreservat her. Vi tillater oss å spille inn dette her, selv om det ikke direkte angår besøksstrategien.

Vi har ellers følgende innspill til besøksstrategi for grottene:

- Mange tusen mennesker besøker grottene hvert år, og de fleste parkerer ved grotte G1, like etter en sving med 80 km/t. Mange av de besøkende er små barn og skoleklasser. Besøksstrategien/nasjonalparkstyret bør arbeide for å stenge eller flytte parkeringen eller senke hastigheten ved denne trafikkfarlige innfallsporten til Breheimen.
- Ledegjerder for stier i Dumdalen er tatt ned. Disse bør komme på plass igjen, siden dette er et fint tiltak for å minske terrengslitasjen.
- Det er bra at fysisk stenging av grotter ikke er gjennomført, fordi dette er vanskelig å gjennomføre uten å ødelegge deler av grotta.
- Det bør vurderes om grottene bør få en egen informasjonsside som ikke lokker folk til å besøke, men i stedet fokuserer på informasjon om hva som er sårbart i området.
- Det bør gjennomføres årlige møter med aktører som har organisert ferdsel i grottene, med toveisinformasjon om siste nytt og diskusjoner om hva som er beste verne-/besøkstiltak for dette spesielle verneobjektet i Sør-Norge. Et slikt møte ble gjennomført på Bøvertun for ca. 6 år siden, og dette var svært positivt.
- Reglene for organisert ferdsel i de enkelte grottene er nokså ukjent for mange. Her bør informasjonen bli bedre. Det bør vurderes å etablere en sertifiseringsordning for guider i Dumdalen. Mange guider er vernemessig dyktige, men dette varierer mye.
- Skilting ved hver enkelt av de mest kjente grottene er bestemt for lenge siden, men enda ikke gjennomført. Skiltene må plasseres og utformes slik at de ikke trekker folk, men kun informerer når en besøkende er ved grotteinngangen.
- SNO bør besøke Dumdalen oftere, siden dette er et såpass spesielt og sårbart verneobjekt.
- Besøksundersøkelse er gjennomført, men mange besøkende i Dumdalen er busslaster med skoleklasser og folk som har det travelt. Man kan derfor ikke være sikker på at besøksundersøkelsen er representativ på alle punkt.

Det er ellers andre typer grotter i parken som kan ha natur- og kulturhistorisk verdi. Vernemyndighetene bør ha en plan også for disse.

Andre moment

- I Tundrajuvet står et furutre med et flettemønster som er unikt. Vernemyndighetene bør ha en plan for dette treet.
- Flere steder i Breheimen er det kleberforekomster med grytehogg som kan være fra vikingetid. Dette er kulturminner som parken bør ha en plan for.
- På Sota Sæter er det økende trafikk inn i Breheimen. Det arrangeres også Villreinfestival her, noe som trekker flere folk inn i et område man kanskje ikke vil ha mer ferdsel i.
- Kommunikasjon med kommunene er lite nevnt i strategien. Kommunene er part i arealbruken i grenseområdene mot nasjonalparken. Det bør derfor tydeliggjøres hvordan kommunene skal delta i kommunikasjonen omkring og oppfølging av besøksstrategien.

Med hilsen

Naturvernforbundet i Ottadalen og Sel v/ leder Nelly Einstulen
Naturvernforbundet i Innlandet v/ leder Ole Midthun